

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 KESKEISET KÄSITTEET	3
3 MITÄ TUTKITTIIIN	4
4 TAUSTAA PROJEKTILLE	5
4.1 Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry	5
4.2 Setlementtitoiminnan historiaa	6
4.3 Jane Addams : Nobelisti ja sosiaalityön uranuurtaja	7
5 TOTEUTTAJAT, YHTEISTYÖTAHOT HENKILÖRESURSSIT	8
5.1 Toteuttajat	8
5.2 Henkilöresurssit	8
6 TAVOITTEET JA KOHDERYMÄT	10
7 PROJEKTIN VAIHEET	11
8 TOIMINTA	14
8.1 Poikkeustupa	14
8.2 Ystäväapurinki	15
8.3 Kerhotoiminta, ryhmätoiminta	16
8.4 Kerhotoiminta, lyhyt kurssit	17
8.5 Askel –osaprojekti	18
8.6 Tapahtumat	19
9 TULOKSET POIKKEUSTUPAPROJEKTISTA KYSELYIDEN PERUSTEELLA	
9.1 Poikkeustuvasta kävijöiden näkökulmasta	20
9.2 Ystäväapuringistä asiakkaiden näkökulmasta	22
9.3 Ystäväapuringistä vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta	25
9.4 Ryhmätoiminnoista osallistujien näkökulmasta	27
9.5 Yhteistyökumppaneiden näkökulmasta	29
9.6 Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden harjoitteluai- ka	31
10 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISHAASTEITA	32
11 POHDINTA	36
12 LÄHTEET	38
13 KIRJALLISUUS	39
LIITTEET	40
Liite 1. Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen hallitukset ja Poikkeustupaprojektin Ohjausryhmät vuosina 2003 – 2005	41
Liite 2. Ystäväapu – sopimus	42

1 JOHDANTO

Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry on perustettu vuonna 1998, koska haluttiin perustaa yhdistys, johon kuka tahansa voi osallistua. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ihmisenä kasvamista ja elämän eheytymistä tukevaa toimintaa. Toiminta perustuu vapaaehtoistyölle. Toimintaan osallistuminen ei edellytä jäsenyyttä.

Yhdistyksen alkuvaiheessa omaishoitajien työn tukeminen oli eräs päätehtävä, lisäksi tavoitteena oli yksinäisyyden lievittäminen. Alussa toimintamuotoina olivat erilaiset kerhot esimerkiksi rentoutus- ja keskusteluryhmät. Toiminta oli kaupungin ja seurakunnan tiloissa.

Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta haettiin, koska oli tarve palkata työntekijä ja saada toimitilat. Näiden avulla toimintaa haluttiin kehittää ja vakiinnuttaa. Poikkeustupaprojekti alkoi Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana 1.4.2003 ja päättyi 31.12.2005. Poikkeustupaprojektin *päättävöitteena* oli käynnistää kansalaisten avoin kohtaamispaikka eli Poikkeustupa.

Toisena päättävöitteena oli Ystävöapurinki –toiminnan vahvistaminen. Ystävöapuringistä välitetään esimerkiksi keskusteluseuraa ja ulkoiluseuraa. Projektin *tarkoituksena* oli myös järjestää kerhoja ja ryhmiä sekä tiivistää yhteistyötä muiden paikallisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa. Toimintojen avulla oli tarkoitus *ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja katkaista jo syntynyt syrjäytyminen*.

Tässä loppuraportissa tarkastellaan toteutuivatko asetetut tavoitteet. Loppuraportissa on käytetty projektin aikana tehtyjä kyselyjä. Kyselyjä on tehty Poikkeustuvalla kävijöille, vapaaehtoistyöntekijöille ja Ystävöapuringin asiakkaille. Tulosten arvioinnissa on käytetty myös projektin aikana kerättyä aineistoa.

Loppuraportti julkaistaan Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen Internet –sivuilla huhtikuussa 2006. Internet – sivujen osoite on :

<http://personal.inet.fi/yhdistys/hyvinkaan.setlementtiyhdistys/yhteys.htm>

2 KESKEISET KÄSITTEET

Asioimisapu tarkoittaa, että annetaan apua ja tukea hakemusten ja valitusten tekemisessä ja voidaan olla tukihenkilönä esimerkiksi palavereissa tai sosiaalitoimistossa.

Empowerment – voimaantuminen tarkoittaa yksilön tai yhteisön vaikutus- ja päätäntävällän ja voimavarojen lisääntymistä oman elämänsä suhteen. (Sternberg 2005, 11)

Kolmas sektori tarkoittaa kansalaistoimintaa, joka syntyy kansalaisten omasta aktiivisuudesta, auttamisen halusta, edunvalvontahengestä ja talkoohengestä. (Wikipedia)

Kuntouttava työtoiminta tarkoittaa kunnan järjestämää toimintaa, jonka tarkoitus on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle. Kuntouttavassa työtoiminnassa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille. (YSA.)

Matalan kynnyksen kohtaamispaikka on kaikille kansalaisille tarkoitettu paikka, jossa yksilö tulee kohdatuksi tasa-arvoisena ihmisenä.

Syrjäytyminen tarkoittaa yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden, alkoholisoitumisen, sairauden tai muun syyn seurauksena. Syrjäytyminen on kasautunutta huono-osaisuutta. On huomattava, että työttömyys ei sinänsä aiheuta syrjäytymistä vaan siitä mahdollisesti seuraava taloudellinen katastrofi, asunnon menetys tai depressio voivat aiheuttaa syrjäytymisen. (Wikipedia.)

Vapaaehtoistyö on osallistumista vuorovaikutukseen perustavaan organisoituun auttamis- ja tukitoimintaan, joka tähtää henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvän puutteen korjaamiseen. Vapaaehtoistyötä ei tehdä taloudellisena yritystoimintana, palkkatyönä eikä erityisenä harjoitteluna, vaan tehtävään valmennusta saaneen motiivi perustuu ajatukseen, että hän voi olla avuksi ja oppii jotakin tärkeää. Myös tällaiseen toimintaan liittyvät tukitehtävät kuuluvat vapaaehtoistyön piiriin. (Eskola & Kurki 2001.)

Vertaistuki tarkoittaa on vapaaehtoista ja vastavuoroista kokemusten vaihtoa samassa elämäntilanteessa elävien kanssa. Henkilöillä on samanlainen sosiaalisen tuen tarvetta lisäävä yhteys.

Yhteisöllisyys on samanlaisten arvojen jakaminen ja toimimista yhteisessä sosiaalisessa verkostossa. Yhteisö toimii yksilön henkisenä ja sosiaalisena voimavarana.

Ystäväapurinki käytännössä tarkoittaa, että asiakas voi saada apua ostosten tekemiseen, apteekissa tai pankissa käyntiin, tai ystävä voi tulla pitämään seuraa. (Vainio 2005,17) Ystäväapu voi olla kertaluonteista tai pysyvää.

3 MITÄ LOPPURAPORTISSA SELVITETÄÄN?

Loppuraportin tarkoituksena on *selvittää ovatko projektille asetetut tavoitteet saavutettu*. Tarkastelussa on siis se mitä on tehty projektin aikana. Tarkastelukohtana ovat myös asiat jotka olisi voitu tehdä toisin.

Poikkeustupaprojektissa on tavoitteena ollut matalan kynnyksen kohtaamispaikan Poikkeustuvan ja Ystäväapuringin toiminnan kehittäminen ja vakiinnuttaminen. Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen ja siitä pois pääseminen ovat olleet keskeisiä kaikissa toiminnoissa.

Toiminnan vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- toiminnan toteutus
- asiakasmäärien kehitys.

Tutkimuskohteina ovat Poikkeustuvan kävijät, vapaaehtoistyöntekijät, Ystäväapuringin asiakkaat ja yhteistyökumppanit. Loppuraportissa on käytetty aineistona:

- Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen kokousten pöytäkirjoja, muistioita, raportteja ja hakemuksia
- Ystäväapuringin seurantavihkoa
- Poikkeustuvan vieraskirjaa
- Kyselyjä.

4 TAUSTAA PROJEKTILLE

4.1 Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry

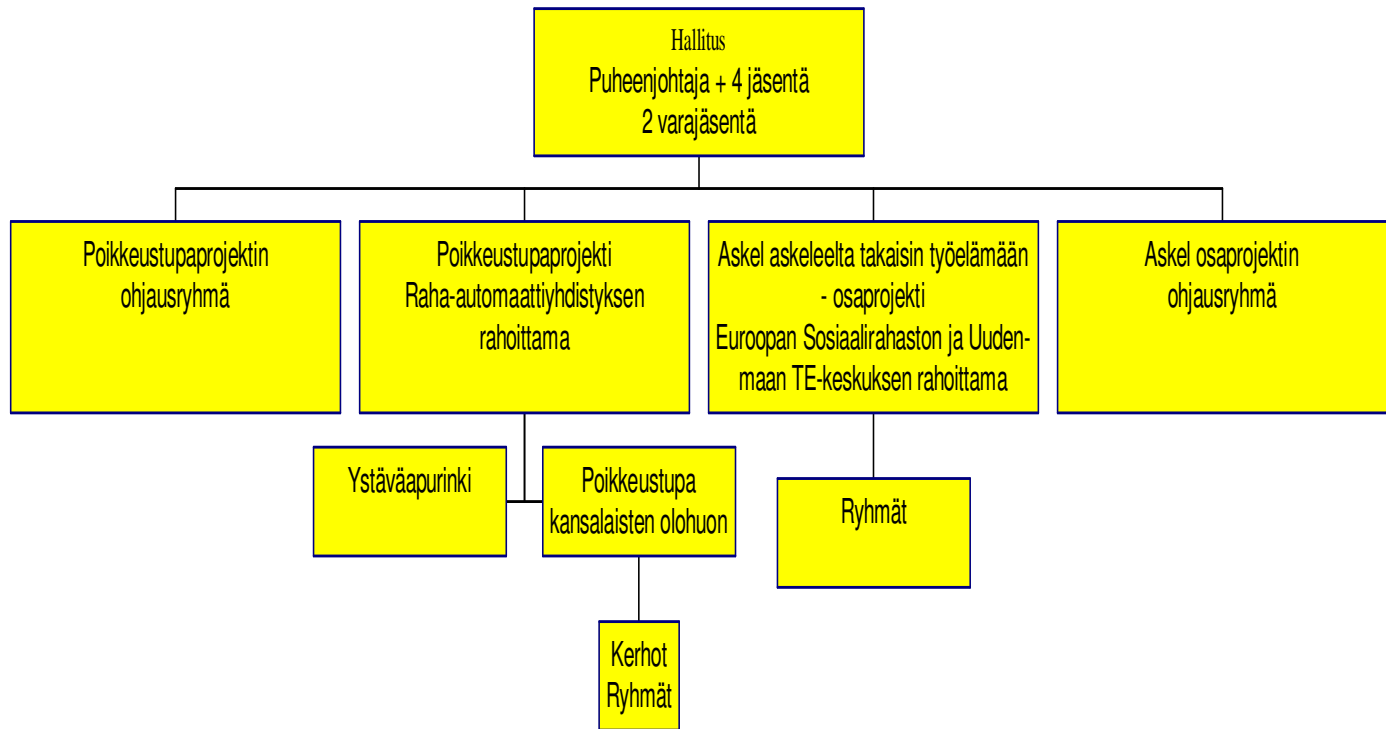
Hyvinkään Setlementtiyhdistys oli aiemmin nimeltään Hyvinkään Setlementtiyhdistys Poikkeustupa ry. Yhdistys on Suomen Setlementtiliiton jäsen. Tarkoituksena on täydentää kunnallisia palveluita, tuoda yhtä välittävää ihmiskontaktia virallisen avun rinnalle ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

Opiskelijaharjoittelija Elisa Rauas kirjoitti raportissaan Hyvinkään Setlementtiyhdistyksessä harjoiteltuaan yhdistystoiminnasta näin: ”Yhdistys edistää jonkin tietyn ryhmän asioita, tämä on selvä ajatus päässäni, mutta se että yhdistys toimisi jonkin sosiaalisen ongelman ehkäisemiseksi tai poistamiseksi on ollut vieras ajatus. Mutta tarkemmin asiaa ajatellen, yhdistykset tekevät aina sosiaalista työtä, olipa se sitten minkä alan tahansa yhdistys, sillä ne luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta, antavat vertaistukea ja yleisesti toiminnallaan ehkäisevät yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.” (Rauas 2005,5.) Hänen kiteytyksensä kuvaa hyvin Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen toimintaa.

Setlementtiyö Hyvinkään Setlementtiyhdistyksessä on siltojen luomista, vapaaehtoistyötä, yhteistyön edistämistä, rentoutusta ja yhdessä oppimista. Toiminnan arvopohjana ovat:

- vilpittömyys ja avoimuus
- luottamuksellisuus
- suvaitsevaisuus
- ihmisen arvostaminen
- tasa-arvon vaaliminen

Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry Jäsenet

4.2 Setlementtitoiminnan historiaa

Tunteakseen nykyisyyttä on tunnettava hieman historiaa. Setlementtitoiminnalla on kunniakkaat juuret, joiden pohjalta voi nykyisinkin toimia. Setlementit ovat antaneet paljon käytännön sosiaalityölle. Tänä päivänä setlementtitoiminta edustaa yhteisöllisyyttä. Setlementtiliikkeessä yhteisöllisyys nousee historiasta, arvopohjasta, toiminta-ajatuksesta ja käytännön toimintastrategioista. (Sternberg 2004,7)

Kirkkoherra Samuel Barnett perusti ensimmäisen setlementin, Toynbee Hallin, Lontoon East Endiin 1884. Setlementtiaate perustui käsitykseen siitä, että persoonallinen kosketus on se voima, joka auttaa toinen toisensa tukemisessa. Ensimmäisen kerran setlementtiaatteen toi Suomeen opettaja Alli Trygg-Helenius, joka oli tutustunut siihen vuonna 1887

opintomatkoillaan Englannissa. Hän perusti Suomen ensimmäisen setlementin Helsinkiin 1890, mutta sen toiminta loppui taloudellisiin vaikeuksiin. (Pirilä 1999,23, Roivainen 2001,9.)

Suomalaisen setlementtityön varsinaisena uranuurtajana pidetään teologian tohtori Sigfrid Sireniusta. Sirenius perusti vuonna 1918 Teollisuusseutujen evankelioimisseuran. Vuonna 1948 setlementtiliike järjestyi uudelleen ja perustettiin Kristillis-yhteiskunnallinen työkeskusliitto, jonka nimi muutettiin Suomen Setlementtiliitto ry:ksi vuonna 1983. Suomalaisen setlementtityön toiminta-ajatus on nykyään: ”*Setlementtityö on monialaista ja kokonaisvaltaista tukea ihmisenä ja lähimmäisenä kasvamiseen*”. (Setlementtikalenteri 2006) Setlementtiliikkeen arvopohjassa ja toimintaperiaatteissa nähdään yksilöllinen ihminen osana yhteisöä. Setlementtien toiminnassa on koko niiden historian ajan korostunut yhteisöllisyys ja vastavuoroinen jakaminen. (Sternberg 2004, 12.)

4.3 Jane Addams: Nobelisti ja sosiaalityön uranuurtaja

Jane Addams oli amerikkalaisen setlementtiliikkeen johtohahmo, sosiaalityöntekijä, sosiologi ja aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaja. Hän vaikutti sosiaalityön ammatillistumisen kannalta keskeisenä aikana. Setlementtiliikettä voidaan pitää yhteiskunnallista näkökulmaa korostaneen sosiaalityön suuntauksena ja Addamsina sosiaalityön keskeisenä kehittäjänä. (Yhdysside 2005, 6.)

Jane Addamsille oli tärkeää, ettei setlementtityö ollut holhoavaa auttamista ja hyväntekeväisyystyötä. Hän pyrki setlementin kautta paitsi auttamaan ja opettamaan, myös itse ymmärtämään paremmin köyhien elinolosuhteita. Setlementin olemassaolon ydin olikin demokratian tasa-arvoistaminen ja sosiaaliseen epäoikeudenmukaisuuteen puuttuminen. (Yhdysside 2005, 6.)

Addams ymmärsi, että setlementtiliikkeen tavoitteiden saavuttaminen riippui aktiivisesta vaikuttamisesta myös yhteisöstä ulospäin. Addams sai Nobelin rauhanpalkinnon tunnustuksena työstään. (Yhdysside 2005, 6.)

Addams oli myös tiiviissä yhteistyössä yliopistomaailmaan ja kuului Chicagon sosiologiseen koulukuntaan Addams kieltäytyi hänelle tarjotusta sosiologian oppituolista, sillä hänen

mielestään sosiologien paikka ei ollut yliopistossa, vaan setlementin naapuriyhteisössä. (Yhdysside 2005, 6.)

5 POIKKEUSTUPAPROJEKTISSA MUKANA

Poikkeustupaprojektin toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista ilman eri tahojen yhteistyötä. Merkittävän panoksen projektille antoivat vapaaehtoiset, työntekijät, yhteistyötahot, harjoittelijat, jäsenet ja yhdistyksen hallitus. Innokkaalla ja sujuvalla yhteistyöllä luotiin projektin aikana toimintatapa, josta projektin päätyttyä on hyvä jatkaa.

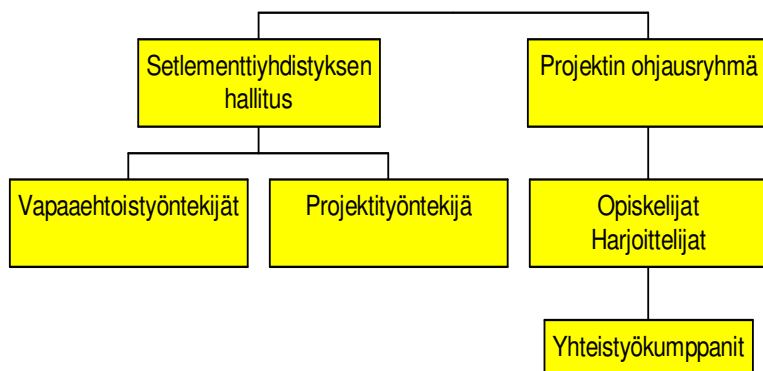
5.1 Toteuttajat

Projektin käytännön toteutuksesta vastasi Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry. Hyvinkään kaupunki antoi maksutta projektin käyttöön tilat ja maksoi sähkön ja veden. Varsinainen rahoitus projektille tuli Raha-automaattiyhdistykseltä.

Vuonna 2003 on solmittu Hyvinkään kaupungin perusturvakeskuksen kanssa sopimus kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä. Sopimus on edelleen voimassa.

5.2 Henkilöresurssit

Vuoden 2005 lopussa jäseniä Hyvinkään Setlementtiyhdistyksessä oli 28. Huomattavaa on, että toimintaa osallistuminen ei edellytä jäsenyyttä. Yhdistyksen jäsenet valitsevat vuosikokouksessa hallituksen.

Projektityöntekijä vastasi Poikkeustuvan päivittäisestä aukiolosta ja Ystävääpuppyyntöjen välittämisestä. Projektityöntekijä otti asiakkaat Poikkeustuvalla vastaan, organisoisi tapahtumia ja huolehti toimistorutiineista. Hallituksen puheenjohtaja oli projektityöntekijän lähin esimies.

Työntekijöitä on Poikkeustuvalla projektin aikana ollut kolme henkilöä. Marja Suokas toimi projektityöntekijänä 1.4.2003 – 31.3.2004. Lauri Flink toimi tupaisäntänä 1.4.2004 – 31.3.2005. Anita Piekäinen toimi projektisihteerinä 15.11.2004 – 31.12.2005. Lasten ajanvietekerhon ohjaajana 1.10. – 31.12.2005 toimi Pirjo Nikander.

Yhdistyksen hallituksen (LIITE 1) tehtävänä oli kehittää ja ohjata projektin toimintaa. Projektin ohjausryhmän (LIITE 1) tehtävänä oli kehittää ja arvioida projektin toimintaa. Hallituksen puheenjohtaja vastasi projektin käytännön toteutuksesta.

Vapaaehtoisia toimi Ystävääpuringissä, ryhmien vetäjinä ja Askel-ryhmien vertaisohjaajina. Vuoden 2005 lopussa oli vapaaehtoistyöntekijöitä Ystävääpuringissä 11 ja Askel-ryhmissä 5. Ystävääpuringin vapaaehtoisille ei järjestetty varsinaista vapaaehtoistyöntekijöiden koulutusta. Askel – osaprojektin vertaisohjaajat (6) kävivät ryhmänohjaajan koulutuksen, johon olisi ollut mahdollista myös Ystävääpuringin vapaaehtoisten osallistua.

Yhteistyökumppaneiden kanssa oli toimintaa sekä asiakasasioissa että muissa toiminnoissa, kuten tilaisuuksien järjestämisessä, asiakkaiden rekrytoimisessa ja ryhmien ohjaamisessa.

Yhteistyökumppaneita olivat:

- Hyvinkään Työvoimanpalvelukeskus
- Hyvinkään Perusturvakeskus
- Hyvinkään Kotihoitopalvelu
- Hyvinkään Työvoimatoimisto
- VVO (Valtion vuokraosuuskunta)

- Vaje ry.
- Hyvinkään Mielenterveysseuran Asumisen tukipalvelu
- Suomen Setlementtiliitto
- Suomen Mielenterveysseura
- Hyvinkään SPR
- Hyvinkää Seura
- Hyvinkään Näkövammaiset ry.
- Hyvinkään Seurakunta
- Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikkö

Työvoimatoimiston kautta oli harjoittelija yhteensä viisi kuukautta. Työvoimapolitiittisen koulutuksen kautta oli työharjoittelussa yksi henkilö. Kuntouttavassa työtoiminnassa Työvoimanpalvelukeskuksen kautta oli kaksi henkilöä. Opiskelijaharjoittelijoita oli kolme, joista kullakin oli kahdeksan viikon harjoittelujakso.

Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Elisa Rauas ja Taija Vainio suunnittelivat toimintaa lapsille ja nuorille. Heidän ideansa pohjalta syntyi äiti-lapsi – kerho. He osallistuivat ryhmien vetämiseen, virkistyspäivän ja retkien järjestämiseen ja suorittivat asiakaskyselyn. Elisa Rauas ja Taija Vainio tekivät harjoitteluajaltaan raportit ja työn nimeltä ”Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen periaatteet, toiminta ja organisaatio. He olivat mukana Diakonia-ammattikorkeakoulussa työryhmässä, joka teki alustavan tutkimussuunnitelman Poikkeustupaprojektista keväällä 2005. Työryhmään kuului heidän lisäksi sosionomiopiskelijat: Liina Lehtinen, Sirpa Rautiainen ja Anja Tauriainen.

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat Kaisa Leinonen ja Sari Rauta tekivät opintoihinsa liittyvät tehtävät Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen toiminnasta. Tehtävät olivat nimeltään Järjestötehtävä ja Suomen Setlementtiliitto ry, Hyvinkään Setlementtiyhdistys Poikkeustupa ry.

6 TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄT

Poikkeustupaprojektissa *tavoitteena* oli syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen ja sen vaikutusten lieventäminen aktivoimalla ihmisiä osallistumaan maksuttomaan toimintaan. *Tavoitteena* oli

lisätä sekä hyvinkääläisten yhdistysten ja järjestöjen välistä yhteistyötä että yhteistyötä viranomaisten kanssa. Yhteistyön kautta karsittaisiin päällekkäisiä toimintoja ja varmistettaisiin asiakkaalle paras apu. Tavoitteena oli asioimisavun, neuvonnan ja ohjauksen avulla parantaa kansalaisten oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta.

Tavoitteita olivat:

- Kansalaisten Olohuoneen eli matalan kynnyksen kohtaamispaikan käynnistäminen
- Ystäväapurinkitoiminnan kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Yhteistyön kehittäminen viranomaisten kanssa
- Kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden parantaminen
- Ryhmätoimintojen järjestäminen.

Projektin alkuvaiheessa kohderyhminä olivat syrjäytymisvaarassa olevat mielenterveyskuntoutujat, työttömät, yksin asuvat, ikäihmiset ja vapaaehtoistyöntekijät. Kohderyhmiksi projektin kestäessä muotoutuvat ihmiset iältään vauvasta – vaariin. Mukaan tulleita kohderyhmiä olivat maahanmuuttajat ja kotiäidit ja –isät. Hyvinkäällä ei projektin hakuvaiheessa ollut tämän tyyppistä toimintaa, joten toiminnan kehittäminen ja järjestäminen olivat suuri haaste ja mahdollisuus.

7 POIKKEUSTUPAPROJEKTIN VAIHEET

Toiminnan *ensimmäisenä vuonna (2003)* keskityttiin projektin käynnistämiseen, työkäytäntöjen etsimiseen ja toiminnan tunnetuksi tekemiseen. Tuolloin laadittiin toimenkuva projektityöntekijälle. Toiminnassa oli erilaisia kerhoja (9 kpl), lyhytkursseja (4 kpl) ja Ystäväapuringin toiminta. Tilaisuuksia järjestettiin 9 kappaletta. Poikkeustuvalla **käyntikertoja oli 1087**. Ystäväapuringissa tehtiin **vapaaehtoistyötä 528 tuntia** noin 30 hengen voimin. Toiminnasta tiedotettiin ilmoituksilla ja paikallislehden yhdistys –palstalla. Yhteistyökumppaneita oli ensimmäisenä vuonna 7.

Toisena vuonna (2004) toiminta alkoi vakiintua, muun muassa tietokoneryhmä jatkoi edelleen ja Poikkeustuvan aukiolo oli tullut tutummaksi. Kerhoja oli toiminnassa vuoden aikana viisi ja lyhytkursseja järjestettiin viisi. Ystäväapuringin vapaaehtoiset tekivät **vapaaehtoistyötä 15** hengen voimalla **yhteensä 696 tuntia**. Poikkeustuvalla **käyntikertoja oli 1572**.

Poikkeustupaprojektin tueksi alkoi Euroopan Sosiaalirahaston ja Uudenmaan TE -keskuksen rahoittama Askel askeleelta takaisin työelämään osaprojekti (Askel). Yhteistyökumppaneita oli 14. Puheenjohtaja teki toimintaa tutuksi ja verkostoitui osallistumalla erilaisiin tilaisuuksiin ja kokouksiin.

Luentoja ja tilaisuuksia järjestettiin toisena vuonna yhteensä kahdeksan. Yksi tilaisuuksista järjestettiin Hyvinkään Sahanmäen palvelukeskuksessa yhteistyössä muiden yhdistysten kanssa tilaisuus ”Elekieli”, jossa kouluttajana toimi näyttelijä Tuija Piepponen.

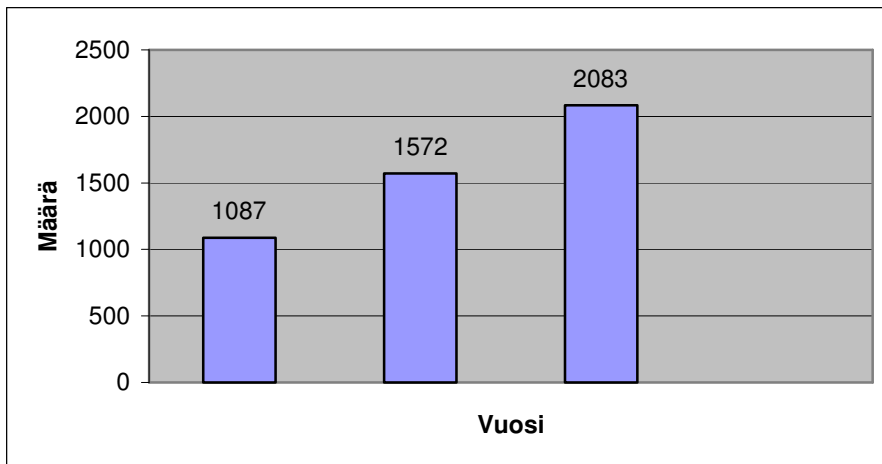
Kouluttaja Ritva-Anneli Mauno luennoi Poikkeustuvalla aiheesta ”Ajattelun ja asenteiden merkitys vuorovaikutuksessa sekä persoonan erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen”. Luento oli tarkoitettu sekä vapaaehtoisille että aiheesta kiinnostuneille yhdistyksen jäsenille.

*Kolmantena ja viimeisenä projektivuotena (2005) toimintaa samanaikaisesti vakiinnutettiin ja kehitettiin. Ryhmiä kokoontui viisi ja lyhytkursseja oli kaksi. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin kymmenen. Poikkeustuvan **käyntikerrat** lisääntyivät **2083**:een. Opiskelijaharjoittelijat kehittivät äiti – lapsi toimintaa. Pula vapaaehtoistyöntekijöistä johti Ystävääpuringissä siihen, että kaikille halukkaille ei apua saatu järjestymään. Vapaaehtoiset tekivät ringissä **vapaaehtoistyötä** 11 hengen voimalla yhteensä **541 tuntia**.*

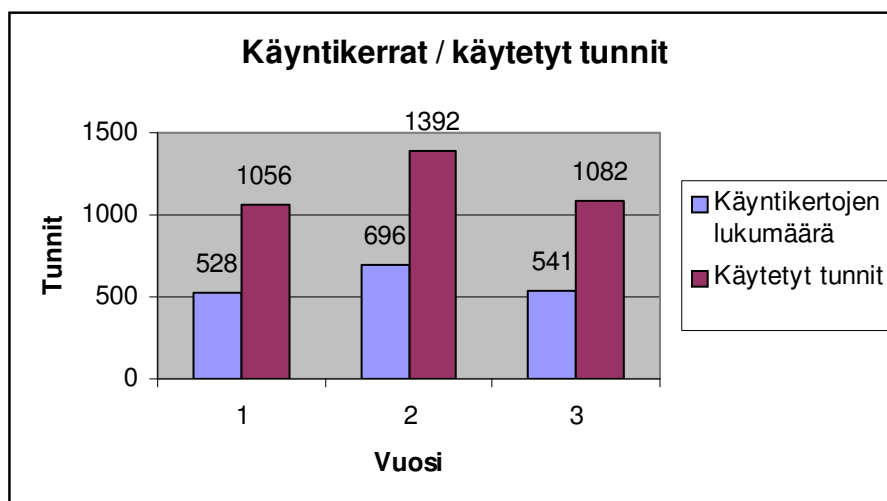
Toimintaan vaikutti myös tilakysymys, koska tarkoitus oli muuttaa kaupungin järjestämiin uusiin tiloihin keskustaan. Tiloihin muuttaminen kuitenkin siirtyi, koska tilan remontti ei edennyt.

Yhteistyökumppaneiden määrä kohosi 16:sta. Läheistä yhteistyötä tehtiin samoissa tiloissa toimivien Vaje ry:n ja Hyvinkään Mielenterveysseuran Asumisen Tukipalvelun kanssa. Viranomaiskumppaneista, Työvoiman Palvelukeskuksen, Hyvinkään Kotipalvelun ja Hyvinkään Työvoimatoimiston kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä.

Taulukko 1 Poikkeustuvan käyntikertojen määrien kehittyminen 1.4.2003 – 31.12.2005. Käyntikerrat kasvoivat 47,8 %vuodesta 2003 vuoteen 2005.

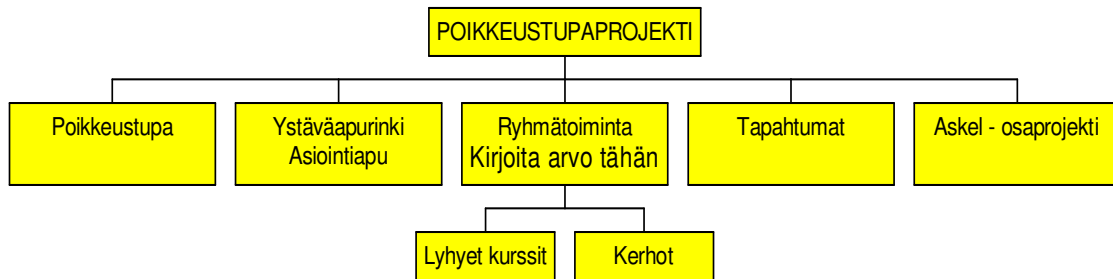

Taulukko 2 Vapaaehtoisten käyntikerrat / käytetyt tunnit Ystäväapuringissä vuosina 2003 (1),2004 (2) ja 2005 (3).Vuonna 2003 käyntejä oli 528, vuonna 2004 käyntejä oli 696 ja vuonna 2005 tehtyjen käyntien määrä oli laskenut 541. Samalla ajanjaksolla vapaaehtoistyöntekijöiden määrä laski 30:stä 11:sta henkilöön.

8 TOIMINTA

Toimintamuodot Poikkeustupaprojektissa

Poikkeustupaprojektin toimintamuotoja olivat ryhmätoiminnat, Ystävääpurinki ja Poikkeustupa (Kansalaisten olohuone).

Ryhmien vetäminen ja Ystävääpuringin toiminta perustuivat täysin vapaaehtoistyölle. Projektityöntekijä otti ystävääpupyynnöt vastaan ja toimi yhteyshenkilönä avun pyytäjän ja vapaaehtoistyöntekijän välillä. Ryhmät toteutettiin kävijöiden toiveiden pohjalta, mikäli saatiin aihepiiristä kiinnostunut vapaaehtoinen ryhmänohjaaja järjestettyä. Ryhmiä perustettiin myös siten, että oli vapaaehtoinen vetäjä aihepiirille, jonka jälkeen ryhmää markkinoitiin. Ryhmätoimintoja oli Poikkeustuvalla, VVO:n kerhotilassa, Hyvinkään Seurakunnan Mummon Kammarissa ja Hyvinkään kaupungin Martin palvelutalon yhteistilassa.

8.1 Poikkeustupa; Kansalaisten avoin olohuone

Aluksi nimenä oli Poikkeustupa kansalaisten avoin olohuone, joka muokkautui Poikkeustuvaksi. Poikkeustuvan ideana on olla tila, johon voi tulla juttelemaan, kahvittelemaan, käyttämään internetiä, lukemaan lehtiä tai osallistumaan ryhmätoimintoihin. Tilojen koko ja sijainti loivat puitteet toiminnalle ja toiminta järjestettiin niiden mukaan. Poikkeustupa oli avoinna ma – pe kello 9:00 – 15:00. Projektityöntekijä vastasi aukiolosta, otti asiakkaat vastaan ja organisoii järjestelyjä.

8.2 Ystäväapurinki

Ystäväapuringin tehtävänä on välittää ystäviä (vapaaehtoistyöntekijöitä) avuksi tai seuraksi. Ystäväapu on joko kertaluonteista tai vakituista. Ystävät toimivat esimerkiksi ulkoiluseurana, keskusteluseurana, saattajana kaupassa, pankissa, sairaalassa, laboratoriossa, röntgenissä tai tuuraajana omaishoitajan asioinnin aikana.

Ystävä on tavallisin taidoin varustettu lähimmäinen, joka haluaa olla vapaaehtoisena avuksi kanssaihmisilleen. Ensimmäisellä käynnillä vakituisen suhteen alkaessa asiakkaan luona vapaaehtoisena mukana on joko puheenjohtaja tai Ystäväapurinkitoiminnan käynnistänyt Anja Paunonen. Ensimmäisellä kerralla selvitetään käytännön toimintaperiaatteita, esimerkiksi tuntimäärää ja luottamuksellisuutta sekä täytetään Ystäväapusopimus (LIITE 2). Luottamuksellisuus on palvelun käyttäjän kannalta ensiarvoisen tärkeää, koska heidän on kyettävä luottamaan siihen, ettei heidän asioistaan kerrota ulkopuolisille. Sopimuksen tarkoituksena on selvittää sekä vapaaehtoiselle että palvelun käyttäjälle sitoumukset ja antaa ohjeet kuinka mahdollisten ongelmatilanteiden kanssa toimitaan.

Ystäväaputoimintaan on kuulunut asiointiaputoiminta, joka poikkeaa luonteeltaan perinteisestä ystävätoiminnasta. Asiointiapupyynnöt ovat tulleet Ystäväapuringin kautta. Asiointiapu on tilastoitu Ystäväapuringin seurantaan. Asiointiaputoiminta on asiakkaan tukena olemista esimerkiksi:

- poliisikuulustelussa
- koulussa kokouksissa
- sosiaalitoimen palaverissa
- sairaalan yhteistyöryhmissä
- lääkärissä.
- edunvalvojan luona.

Asiointiaputoimintaa on ollut esimerkiksi:

- valitusten tekeminen tai niissä ohjaaminen
- lomakkeiden täyttäminen
- edunvalvonnan vuosi-ilmoitusten tekemisessä avustaminen
- tiedon hankkiminen asiakkaalle hänen asiassaan

- ohjaaminen oikean viranomaisen luo.

Asiointiapu kirjaa asiat kokouksessa muistiin asiakasta varten ja on asiakkaan tukena. Asiointiapu ei puutu keskustelujen kulkuun kuin pyydettyä tai jos asiakas on pyytänyt ottamaan jonkin tietyn asian esille. On huomattavaa, että tilanteet ovat erittäin tunnepitoisia asiakkaalle eikä hän välttämättä tilanteiden jälkeen muista kokouksista mitään, tällöin on tärkeää, että asiat on kirjattu muistiin, jotta asiakas tietää mistä on puhuttu ja mitä on sovittu. Viranomaisille asiointiavusta on hyötyä esimerkiksi silloin, kun aggressiivinen asiakas on tapaamisissa rauhallinen tuntiensa olonsa turvatuksi. Aggressiivisuus voi syntyä esimerkiksi siitä, että asiakas kokee ettei tule ymmärretyksi, koska ei kykene sanallisesti ilmaisemaan itseään.

8.3 Ryhmätoiminta; kerhot

Kerhotoiminta on vilkasta. Kerhot ovat yleisemmin kokoontuneet kerran viikossa. Vetäjinä on ollut vapaaehtoistyöntekijät.

Tietokoneryhmä on ollut koko projektin ajan kerran viikossa. Vetäjänä on ollut Anja Tauriainen. Ryhmässä on harjoiteltu tietokoneen peruskäyttöä ja syvennetty osaamista kirjoitusohjelman osalta. Ryhmä on pidetty pienenä ja sen ansiosta on kyetty kehittämään henkilökohtaisia taitoja.

Keväällä 2004 kokoontui erillinen *Seniори – Atk – ryhmä*, joka oli tarkoitettu ikäihmisille. Ryhmää vetivät Lauri Flink ja Anja Tauriainen. Ryhmässä tutustuttiin tietokoneeseen ja peruskäyttöön. Senioreille tarkoitettujen tietokoneryhmien vetämisessä on tärkeää henkilökohtainen ohjaaminen ja asioiden kertaaminen.

Lasten käsityökerho kokoontui Aili Palosen ohjaamana kerran viikossa keväällä ja syksyllä 2005. Kerhossa opeteltiin käsityötaitoja (virikkaamista, kutomista) ja askartelutaitoja.

Aikuisille suunnattuja käsityökerhoja on ollut kevästä 2003 kevääseen 2005. Kerhoja ovat olleet; ompeluseura syksyllä 2003, sukkapuikot ja ompelu & laulu kerho. Näitä kerhoja on vetänyt Anja Paunonen ja ne kokoontuivat kerran viikossa.

Palvelutalo Lepovillassa Päivi Luukkonen veti keväällä 2003 *yhteislaulukerhoa*.

Keskustelukerhoja on ollut keväällä 2003 Mervi Golnikin vetämänä ja syksyllä 2003 Anja Paunosen vetämänä. Anja Mattila veti *kirjallisuuspiiriä* syksyllä 2003 ja keväällä 2004.

Keväällä 2004 kokoontui Martin vanhusten palvelutalossa Anja Paunosen vetämä *Ikäiset – ryhmä*. Ryhmässä oli keskustelua, yhteislaulua, aivojumppaa, jumppaa ja yhdessäoloa.

Hyvinkään Seurakunnan Mummon Kammarilla kokoontui keväällä ja syksyllä 2003 *rentoutusryhmä*. Ryhmää veti Anja Paunonen.

Ikäihmisille suunnattu *Aktivoi aivosi -ryhmä* kokoontui syksyllä 2003. Ryhmää veti Anja Tauriainen. Ryhmässä harjoitettiin muistia ja motoriikkaa tehtävien ja liikunnan avulla.

Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulun harjoittelijat, Elisa Rauas ja Taija Vainio, suunnittelivat ja toteuttivat *perhekahvila* toimintaa keväällä 2005. Harjoittelunsa aikana he ennättivät tehdä toimintaa tutuksi Martin alueen asukkaille. Heidän työnsä pohjalta syksyllä 2005 yhteyttä otti Anne Brusila ja kysyi perhekahvilatoiminnasta. Toimintaa ei enää tuolloin ollut, mutta Anne Brusila alkoi vetämään kerran viikossa kokoontuvaa *äiti-lapsi kerhoa*. Kerhossa äidit keskustelevat ja kahvittelevat ja lapset leikkivät.

Harjoittelijat Elisa Rauas ja Taija Vainio suunnittelivat keväällä 2005 Poikkeustuvalla *lasten monitoimikerhoa*. Heidän suunnitelmansa pohjalta syntyi *lasten ajanvietekerho* syksyllä 2005. Kerho kokoontui ja kokoontuu edelleen neljä kertaa viikossa VVO:n kerhotiloissa Vesitorninkadulla. VVO on antanut kerhotilansa maksutta käyttöön. Kerhoa vetävät Aila Kauppinen ja Pirjo Nikander. Kerhossa askarrellaan, liikutaan, leikitään ja lauletaan.

8.4 Ryhmätoiminnot; Lyhyt kurssit

Keväällä 2004 Poikkeustuvalla oli Taina Keräsen vetämä *kokkikurssi*. Kurssi kokoontui neljä kertaa. Kurssi oli tarkoitettu henkilöille, jotka eivät osaa laittaa ruokaa. Kurssilla opeteltiin yksinkertaisia kotona valmistettavia ruokia ja leivonnaisia. Kurssilla kiinnitettiin huomiota myös ravintoarvoihin ja ruoan ostamiseen.

Poikkeustuvalla on ollut *jouluaskartelua* vuosina 2003, 2004 ja 2005. Vuonna 2003 järjestettiin kaksi kurssia, joista toisen vetäjä oli Piia Wilkman, muita ryhmiä ohjasi Anja Tauriainen. Kursseilla on tehty joulukortteja, kalvoväritöitä, joulukoristeita ja lautasliinatekniikalla ruukkuja.

Seniorikännnyryhmiä järjestettiin Hyvinkään Seurakunnan Mummon Kammarilla Lauri Flinkin ja Anja Tauriaisen vetäminä kaksi syksyllä 2003. Kaksi Seniorikännnyryhmää järjestettiin keväällä 2004, joita veti Anja Tauriainen. Kursseilla harjoiteltiin jokaisen osallistujan henkilökohtaisen matkapuhelimen peruskäyttöä (tekstiviestit, puhelinluettelo, soittaminen, vastaaminen, muistin tyhjennys).

Aili Palonen ohjasi syksyllä 2005 lyhyt kurssin *kankaanpainannasta*. Kurssilla opeteltiin perustekniikkaa.

8.5 Tapahtumat

Ensimmäisenä projektivuonna 2003 järjestettiin Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen viisivuotisjuhla Hyvinkää Seuran Vaiveron Myllytilalla. Osallistuimme myös Hyvinkään kaupungin kulttuuritoimiston järjestämään tilaisuuteen nimeltä ”Mahdollisuuksien Tori”. Joulun alla osallistuimme hyvinkääläisten yhdistysten yhteiseen myyjäistapahtumaan.

Toisena projektivuonna 2004 osallistuimme Hyvinkään kaupungin kulttuuritoimiston järjestämään ”Yhden päivän juttu” tapahtumaan. Sahanmäen palvelukeskuksessa järjestimme yhdessä Hyvinkään Seurakunnan, Hyvinkään Mielenterveysseuran Asumisen tukipalvelujen ja Vaje ry:n kanssa tilaisuuden ”Elekieli”, jossa esiintyi näyttelijä Tuija Piepponen.

Syksyllä 2004 järjestettiin jäsenille ja vapaaehtoistyöntekijöille kouluttaja Ritva-Anneli Maunon luento: ”Ajattelun ja asenteiden merkitys vuorovaikutuksessa sekä persoonien erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen”. Syksyllä järjestettiin vapaaehtoisille ja jäsenille virkistykseksi teatteri käynti paikallisteatteri Hynän näytökseen.

Elokuussa 2004 tehtiin jäsenten, vapaaehtoistyöntekijöiden ja ystävien retki Hyvinkään Seurakunnan leirikeskukseen Sääksiin. Ohjelmassa oli leppoisaa yhdessäoloa saunomisen, uinnin, ulkoilun, ruokailun, kahvin ja leikkimielisten pelien parissa.

Syksyllä 2004 olimme yhteistyössä Hyvinkään SPR:n kanssa järjestämässä uusille maahanmuuttajamiehille ja pojille leiripäivää Hyvinkään Seurakunnan Sääksin leirikeskuksessa. Ohjelmaan kuului tutustumista, pelejä, ruokailu ja keskustelu.

Vuonna 2005 eli viimeisenä projektivuonna oli Poikkeustuvalla alkuvuonna Anita Piekäisen valokuvanäyttely.

Maaliskuussa 2005 vietimme naisten kauneuspäivää Poikkeustuvalla. Tilaisuudessa oli sauna, kosmetiikan esittelyjä ja kokeilua ja pikkupurtavaa.

Toukokuussa 2005 osallistuimme Hyvinkään kaupungin kulttuuritoimiston järjestämään ”Yhden päivän juttuun”.

Kirppis – synttärät ja avoimet ovet - tilaisuus järjestettiin syksyllä 2005 Poikkeustuvalla. Tilaisuudessa oli kahvitarjoilu.

Tupa Happening niminen tilaisuus järjestettiin Poikkeustuvalla lokakuussa 2005. Tilaisuudessa oli kosmetiikan tuote-esittelyjä, luontashoitoesittelyjä (Intialainen päähieronta, Reiki – hoito), tarjoilua ja myyjäiset (käsitöitä, valokuvatauluja, askartelutuotteita).

8.6 Askel askeleelta takaisin työelämään – osaprojekti

Askel askeleelta takaisin työelämään – osaprojekti (Askel) oli Uudenmaan TE – keskuksen ja Euroopan Sosiaalirahaston rahoittama osa Suomen Mielenterveysseuran hallinnoimaa Kaverit Mukaan välittäjäorganisaatiota. Askel osaprojekti käynnistyi 28.4.2004 ja päättyi 31.12.2005.

Askel oli *tarkoitettu pitkäaikaistyöttömille ja työttömille maahanmuuttajille*. Tavoitteena oli osallistujien itseluottamuksen löytäminen ja työllistymisen edistäminen. Tavoitteena oli luoda vertaistukeen perustuva toimintamalli, jossa vaikeasti työllistettävien paluuta työelämään mahdollistetaan. Yhdistyksen kannalta oli tärkeää lisätä tunnettavuutta ja järjestää kohderyhmälle toimintaa. Askel – osaprojekti oli Poikkeustupaprojektia täydentävää toimintaa, jonka kautta saimme lisättyä yhteistyötä viranomaistahojen (Hyvinkään Työvoimatoimisto, Hyvinkään Työvoimanpalvelukeskus) kanssa.

Askel – osaprojektin määrälliset tavoitteet, jotka projektin hakuvaiheessa asetettiin (taulukko 3) saavutettiin suurimmalta osalta. Tavoitteessa jäätin ryhmien lukumäärän osalta asetetusta tavoitteesta yhden ryhmän verran. Budjettia jäi käyttämättä 5 896 euroa. Huomattavaa on, että arvioitujen talkootuntien määrä osaprojektissa ylitettiin tavoitteen ylärajastakin 1 032 tuntia. Vapaaehtoisten panos oli myös tässä osaprojektissa erittäin merkittävä. Ilman vapaaehtoisia vertaisohjaajia ei toimintaa olisi saatu lainkaan toteutettua. Ryhmiin osallistujien tavoittamisessa oli keskeinen osuus Hyvinkään Työvoimanpalvelukeskuksen yksilövalmentaja Maire Karjalaisella. Yhteistyön merkitys oli osaprojektin kannalta tärkeää sekä viranomaiskumppaneille että osaprojektille.

Taulukko 3 Askel –projektin määrälliset tavoitteet.

	Tavoite	Toteutuma
Työttömät osallistajat	30-60 hlö	48 hlö
Ryhmien määrä	6 kpl	5 kpl
Vapaaehtoisten määrä	10-15 hlö	10 hlö
Talkootunnit	1600-2000h	3032 h
Budjetti	16 050 €	10 154 €

9 TULOKSET KYSELYIDEN PERUSTEELLA

Tässä kappaleessa kerrotaan Poikkeustupaprojektin tuloksista tehtyjen kyselyiden, harjoittelijoiden Elisa Rauas ja Taija Vainio harjoitteluraporttien ja seurantatietojen perusteella. Kyselyjä on tehty sekä projektin aikana että sen päätyttyä.

9.1 Poikkeustuvan toiminata kävijöiden näkökulmasta

Poikkeustuvan kävijöille tehtiin kysely 1. – 3.3.2005. Kyselyn tekivät harjoittelijat Elisa Rauas ja Taija Vainio valmiiden kyselylomakkeiden avulla henkilökohtaisina haastatteluina. Kyselyyn vastasi 15 kävijää. Yksi lomake palautui puutteellisesti vastattuna, tästä syystä osassa arviointia vertailulukuna on 14.

Taulukko 4 Poikkeustuvalla tutkimusajankohtana käyneiden taustatiedot.

Mies	Nainen	Työtön	Työssä	Eläkkeellä	Kaikkien keski-ikä	Miesten keski-ikä	Naisten keski-ikä	Ryhmään osallistuja	Poikkeaja	
	6	9	12	2	1	47,4	44,5	49,3	8	1

Toiminnan tarpeellisuutta kysyttäessä olivat kaikki vastaajat yksimielisiä (15/15), että toiminta on heille ehdottomasti tarpeellista. Toiminnan tarpeellisuutta perustelivat näin:

- ”ei tarvitse olla yksin”
- ”on kavereita”
- ”saa kannustusta”
- ”saa vaihtelua arkeen, vaihtelua viikkoon”.

Vastaajilta kysyttiin kokivatko he saaneensa Poikkeustuvan henkilökunnalta ja ryhmien vetäjiltä hyvää palvelua. Vastaajat olivat yksimielisiä ja kaikki kokivat saaneensa hyvää, asiallista ja ystävällistä palvelua.

Kävijät arvioivat kyselyssä Poikkeustuvan tilojen sijaintipaikkaa ja toimivuutta. Tilojen toimivuuteen oli tyytyväisiä 8 (/14) vastaajaa. Vastaajista 7 (/14) olivat sitä mieltä, että tilat eivät pienuutensa vuoksi olleet toimivat ja yksi oli sitä mieltä, että tilat olivat epäkäytännölliset.

Tilojen sijaintiin oli tyytyväisiä 9 (/14) vastaajaa. Vastaajista 5 (/14) oli sitä mieltä, että tilojen sijainti ei ole hyvä, koska tilat sijaitsevat kaukana keskustasta. Tyytyväisen enemmistöosuus vastaajista yllätti, koska hypoteesina oli, että valtaosa kävijöistä on sijaintiin tyytymättömiä.

Kyselyn viimeisessä kysymyksessä pyydettiin kävijöiltä palautetta, ideoita ja toiveita. Kävijät toivoivat lisää erilaisia retkiä ja käyntejä (museot, näyttelyt), koska ne ovat heidän mielestään tarpeellisia. Eräs vastaajista kertoi, että pienet ryhmät ovat mukavia. Kolme vastaajista toivoi lisää liikuntaa ja ulkoilaa. Yksi vastaaja toivoi korttipelejä. Esiin nousi yhdessä vastauksessa toivomus rauhallisemmasta ryhmätilasta. Lisäksi toivottiin pilkillä käyntiä, napatanssia ja marja- ja sieniretkiä.

Kyselyn toiveiden perusteella järjestettiin keväällä 2005 Askel käynti Eduskuntaan, Kiasmaan tai Luonnonhistorialliseen museoon, yhteisliikuntaa lisättiin, tehtiin pilkkiretki ja käytiin sienestämässä. Rauhallisempaa ryhmätilaa emme voineet järjestää nykyisissä tiloissamme, mutta koetimme ottaa toiveen huomioon aikatauluja järjestettäessä.

Verrattaessa vastauksia projektisuunnitelmaan voidaan sanoa, että Poikkeustuvalla kävijöiden näkökulmasta projekti on ollut tarpeellinen. Tutkimusajankohtana haastatelluista enemmistö (12/15) oli työttömiä. Tämän perusteella voidaan katsoa, että projekti on onnistunut kohderyhmän tavoittamisessa ja tavoitteessaan ennalta ehkäistä syrjäytymistä ja aktivoida syrjäytymisvaarassa olevia. Työttömyys on tutkimusten mukaan yksi syrjäytymiseen johtava riskitekijä, joten tämän kohderyhmän saavuttaminen on syrjäytymisen kannalta tärkeää.

Poikkeustupaprojektissa oli tavoitteena käynnistää matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Käyntikertojen perusteella tässä tavoitteessa on onnistuttu hyvin. Käyntikertojen määrän nousu 1087:stä 2083:een osoittaa sekä kohtaamispaikan käynnistämisen onnistumisen että sen tarpeellisuuden.

9.2 Ystävääpuringistä asiakkaiden näkökulmista

Poikkeustupaprojektin loppuraportin valmistelun yhteydessä tehtiin kysely Ystävääpuringin palveluiden käyttäjille (asiakkaille). Kyselyllä haluttiin selvittää asiakkaiden kokemuksia ja mielipiteitä toiminnasta.

Ystävääpuringin käyttäjien mielipiteitä selvitettiin kyselyllä. Kyselyt asiakkaille tehtiin henkilöhaastatteluina valmiiden kysymyslomakkeiden avulla helmikuun alussa 2005. Kysymykset olivat avoimia. Vapaaehtoiset tekivät haastattelut omille asiakkailleen. Asiakaskyselyjä tehtiin 8. Kyselyn kattavuutta koko asiakasryhmästä on vaikea arvioida, koska tilastointi on tehty käyntikertojen perusteella eikä siinä ole seurattu käyntejä henkilöiden perusteella.

Kyselyssä kysyttiin:

- palvelun käyttäjien ikä, sukupuoli, asumismuoto ja onko omaisia asuinpaikkakunnalla
- tapaamiskertojen määrä, palvelun tarve
- tyytyväisyyttä palveluun, palvelun merkityksellisyyttä asiakkaalle
- maksuttomuuden / maksullisuuden vaikutusta palvelun käyttämiseen

Taulukko 6 Ystäväapuringin palveluiden käyttäjä. Palveluiden käyttäjä on kyselyn mukaan useammin nainen kuin mies. Käyttäjä asuu yksin itsenäisesti ja hänellä ei ole omaisia samalla paikkakunnalla. Palveluiden käyttäjä on keski-ikänsä 76 vuotta. Haastateltujen asiakkaiden ikäjakauma on laaja.

Nainen	Mies	Ikä- kauma	Keski-ikä	Yksin asuva	Asuu itsenäisesti	Asuu laitok- sessa	Omaisia asuinpaik- kakun- nalla
	6	2 50 - 89 v	76 v		7	6	2 3

Ystäväapuringin palvelujen käyttäminen on tarkoitettu kaiken ikäisille ihmisille. Sekä käytännön kokemuksen että tehdyn kyselyn pohjalta on osoittautunut, että palvelua käyttävät eniten vanhuksat. Käytännön kokemus on antanut ajatuksen siitä, että Ystäväapuringin palveluiden käyttäjillä ei olisi omaisia asuinpaikkakunnalla. Samaa käsitystä vahvistaa kyselyiden tulos, koska viidellä kahdeksasta haastatellusta eli 62,5 prosentilla ei ole omaisia asuinpaikkakunnalla.

Kyselyllä haluttiin selvittää syitä asiakkaiden palveluntarpeelle. Enemmistö vastaajista (7) ilmoitti tarvitsevansa keskusteluseuraa tai seuraa, toiseksi eniten (5) he tarvitsivat apua asiointiin (kauppa, posti, pankki) ja erilaisten paperien täyttämiseen (3). Kolme vastaajista tarvitsi ulkoiluapua ja kaksi vastaajista tarvitsi turvaa ulkoiluun. Lisäksi avuntarpeen syiksi nousivat kodinhoitoapu (1) ja apua tietotekniikkaan (8).

Palvelun käyttäjien keski-ikä (76 v.) huomioon ottaen Ystäväapuringin palveluilla on erittäin suuri merkitys sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Palvelu täydentää virallista apua tuoden inhimillisyyttä asiakkaiden elämään. Kaupungin kotipalvelun työntekijöillä ei ole resursseja esimerkiksi viedä asiakkaitaan ulos eikä seurustella heidän kanssaan.

Asiakkailta kysyttiin *palvelun merkityksestä heidän arjessa selviytymiselleen*. Palvelu merkitsee asiakkaille sitä, että se torjuu yksinäisyyttä, tuo seuraa, virkistystä ja sisältöä elämään (7). Seitsemän vastaajaa oli myös sitä mieltä, että palvelu auttaa heitä selviytymään arjessa ja asioinneissa. Kolmelle vastaajista palvelu merkitsee sitä, että he pääsevät ulos ja näin pysyvät paremmassa fyysisessä kunnossa. Palvelu merkitsee asiakkaille myös henkistä tukea ja turvaa (3). Vastauksissa asiakkaat olivat lisäksi maininneet merkityksiksi, että elämän laatu paranee (1), mahdollistaa kotona olemisen (1) ja ulkoilun jälkeen nukkuu paremmin (1).

Asiakkailta kysyttiin mitä olisi merkinnyt heidän elämälleen se etteivät he olisi saaneet palvelua Ystäväapuringistä. Vastaukset olivat projektin toiminnan tarpeellisuuden arvioimisen kannalta tärkeitä ja vastaavat osaltaan kysymykseen onko Ystäväapurinkitoiminta ollut tarpeellista. Vastauksissa mainittiin, että *ilman palvelua jääminen olisi merkinnyt asiakkaalle:*

- yksinäisyyttä (8)
- syrjäytymistä ulkomaailmasta (7)
- kunnan heikkenemistä (3) ja sisällä pysymistä (3)
- laitokseen joutumista (3)
- luhistumista ongelmiin asiapapereiden kanssa (2)
- ilottomuutta (1)

Yksistään nämä vastaukset puoltavat Poikkeustupaprojektin järjestämisen tarpeellisuutta, hyödyllisyyttä ja Ystäväapuringin merkityksellisyyttä. Ne antavat Poikkeustupaprojektille oman vaikuttavuusarvon. Säästövaikutusta kunnan talouden kannalta voi esimerkiksi arvioida laskemalla kolmen henkilön laitospalvelut. Mielestäni Ystäväapuringin palvelu helpottaa kaupungin kotipalvelun työntekijöiden työtä, koska asiakkaat ovat tyytyväisempiä, kun saavat juttuseuraa, saattajan ja ulkoiluseuraa tätä kautta.

Vastaajat olivat kaikki tyytyväisiä Ystäväapuringin palveluun. Tyytyväisyyttä vahvistaa sekin, että suurimmalla osalla haastatelluista oli vakituinen ystävä, jonka kanssa he olivat olleet jo pitemmän aikaa yhteistyössä. Suhde olisi tuskin jatkunut, mikäli asiakas olisi ollut tyytymätön.

Ystäväapuringin maksuttomuuden vaikutusta palvelun käyttämiseen vaikuttavana tekijänä selvitettiin kysymyksellä, että käyttäisivätkö he Ystäväapuringin palveluita, mikäli ne olisivat maksullisia. Viisi vastaajaa kahdeksasta käyttäisi palvelua, jos se maksaisi 5 – 10 euroa kerralta. Kolme vastaajaa ilmoitti, että ei käyttäisi palvelua, jos se olisi maksullista, koska heillä ei olisi varaa maksaa palvelusta.

Kyselyn lopuksi asiakkailta oli *mahdollisuus antaa risuja tai ruusuja tai lähettää terveisiä yhdistykselle:*

- ”Tulipunaisia ruusuja.”
- ”Erittäin suuret kiitokset.”

- ”Olen tyytyväinen, on mukavaa keskustella ajankohtaisista asioista.”
- ”Kiittää pitää kaikkia teitä hyvästä työstänne, kun jaksatte meitä vanhuksia ja sairaita käydä katsomassa. Tuotte piristystä päivään. Aina sitä päivää oikein odottaa.”
- ”Ei kiittää voi niin paljon tässä kuin pitäisi. Olen niin onnellinen, kun olen saanut olla kotona. Vaimoni kuoleman jälkeen, ilman teidän apuanne, olisin joutunut laitokseen, eikä se olisi mun koti. Joten kiitän teitä suuresti avustanne ja jaksamisesta, vaikka mä joskus on hankalalla päällä särkyjen vuoksi.”

Oliko Poikkeustupaprojekti tarpeellinen? Kyselyiden vastaukset saivat minut mykistymään ja tuntemaan, että projektivuodet eivät ole menneet hukkaan. Nämä Ystävääpuringin asiakkaiden vastaukset perustelevat itsessään sekä projektin tarpeellisuutta että vaikuttavuutta. Poikkeustupaprojekti on vastannut *Ystävääpuringin asiakkaiden näkökulmasta sille asetettuihin tavoitteisiin eli se on onnistunut ehkäisemään syrjäytymistä, torjuu yksinäisyyttä ja täydentää virallista apua*. Ystävääpurinki tuo omalta osaltaan inhimillisyyttä ihmisten elämään.

9.3 Ystävääpuringistä vapaaehtoisten näkökulmasta

Ystävääpuringin vapaaehtoiset vastasivat omaan lomakekyselyynsä itsenäisesti. Kysely jaettiin heille helmikuun alussa 2006. Kysymykset olivat avoimia. Kyselyjä vapaaehtoisille tehtiin 5:lle. Ystävääpuringissä toimivista vapaaehtoistyöntekijöistä kysely kattaa 45,5 prosenttia. Vuoden 2005 lopussa vapaaehtoistyöntekijöitä Ystävääpuringissä oli 11, joista yksi oli mies.

Taulukko 5 Ystävääpuringin vapaaehtoistyöntekijä. Vapaaehtoisten ikäjakauma on suuri. Eläkeläisten osuus on mittava. Mukana toiminnassa kyselyyn vastanneet vapaaehtoistyöntekijät ovat olleet 1 – 5 vuotta. Vapaaehtoistyöhön käytetty aika vaihteli 0,5 tunnista 20 tuntiin viikossa. Osalla vapaaehtoistyöntekijöistä oli sekä vakituisia että kertaluonteisia asiakkaita.

Nainen	Ikä- kauma	Keski-ikä	Eläkeläi- nen	Opiskelija	Työssä	Mukana toiminnas- sa ka- vuotta	Käytetty aika / viikko/ka	Vakitui- nen asiakas	Kertaluon- teinen asiakas
	5 20-85 v.	55,8 v	3	1	1 2,8 v	7,3 h / vko	4	3	

Kyselyssä haluttiin selvittää vapaaehtoistyön merkitystä tekijöilleen. Vastajat kertoivat näin:

- ”Tulee hyvä mieli auttamisesta. Omat sukulaiset ovat kaukana.” (Nainen 49 v.)
- ”Saa auttaa ihmisiä, jotka tarvitsevat apua, voin auttaa heikommassa asemassa olevaa, jakaa hyvää mieltä toisille.” (Nainen 20 v.)
- ”Toimintaa ja piristystä.” (Nainen 85 v.)
- ”Hyvä harrastus, saa antaa toiselle hyvän mielen ja itselle tulee auttamisen ilo.” (Nainen 60 v.)
- ”Rakkaudesta vapaaehtoistyöhön, saan toimintaa ja sisältöä elämään, tulee hyvä mieli ja tunnen itseni tarpeelliseksi.” (Nainen 65 v.)

Vapaaehtoisia pyydettiin arvioimaan vapaaehtoistyönsä merkitystä asiakkaidensa elämälle. Vapaaehtoiset arvioivat, että heidän työnsä lievittää yksinäisyyttä ja tuottaa iloa, tuo turvaa ja piristää asiakasta. Heidän työnsä mahdollistaa asiakkaan pääsyn lääkärin vastaanotolle, laboratorioon, röntgeniin ja pankkiin. He toimivat asiakkaidensa muistina erilaisilla käynneillä. He arvioivat, että he kykenevät antamaan asiakkaalle toivoa paremmasta huomimisesta ja säilyttämään asiakkaan kontaktin ulkomaailmaan. Useissa vastauksissa nousi esiin se, että asiakkaat ilahtuvat silmin nähden heidän tullessaan ja, että asiakkaat ovat selvästikin heidän käyntejään odottaneet.

Vapaaehtoisten arvioidessa *vapaaehtoistyön merkitystä yhteiskunnalle* he mainitsivat seuraavia asioita:

- ”Merkittävä asia, koska työntekijöillä ei ole aikaa esimerkiksi keskustelulle.”
- ”Todella tärkeää, koska Ystäväapurinki tukee sekä asiakkaan että auttajan toimintakykyä. Ilman vapaaehtoistyötä vanhuksset eivät kykenisi itsenäiseen elämiseen. Toiminnasta seuraa säästö kaupungille. Ystäväapu lisää hyvinvointia. Vapaaehtoistyöstä ei tule kustannuksia kaupungille.”
- ”Pidämme asiakkaat kodeissaan parempi kuntoisina, olemme kotipalvelulle hyvä lisä, koska meillä on aikaa, kun menemme ystävän luo.”
- ”Suuri merkitys, koska vanhusten fyysinen ja psyykkinen toimintakyky säilyvät parempina; toiminta säästää yhteiskunnan varoja ja resursseja.”

9.4 Ryhmätöiminnoista osallistujien näkökulmasta

Lasten käsityökerho osallistujien koteihin lähetettiin viikolla 7 vuonna 2005 kysely. Kyselyjä lähetettiin 11. Vastauksia saatiin 4, vastausprosentin ollessa 36,4 %. Lasten käsityökerho kokoontui Poikkeustuvalla keväällä ja syksyllä 2005 ja osallistujat olivat 7 – 8 - vuotiaita. Kyselyllä haluttiin selvittää *vanhempien mielipiteitä kerhon toiminnasta*.

Vastaajat kertoivat, että heidän lapsensa tulevat kerhoon mielellään ja viihtyvät kerhossa. Vastauksista tuli esiin se, että heidän mielestään lapset ovat oppineet uusia käsityötaitoja. Eräs vastaaja kertoi, että ”Itsekin olen ollut tyytyväinen, että lapsille on järjestetty tällainen mahdollisuus tehdä käsitöitä.” Vastauksen perusteella voi päätellä, että kerho on ollut tarpeellinen. ”On hienoa, että on tällainen kerho”, vastaus kertoo siitä, että kerholle oli tarvetta.

Kerho toi Poikkeustuvalle nuoria kävijöitä ja laajensi kohderyhmän ikäjakaumaa. Erittäin tärkeää oli, että eri ikäisillä oli mahdollisuus tutustua toisiinsa. Lasten käsityöryhmä toi iloa ja eloa Poikkeustuvalle.

Lasten ajanvietekerho alkoi lokakuussa 2005 VVO:n maksutta käyttöön antamissa Vesitorninkatu 5:n kerhotiloissa. Työvoimatoimiston kautta saimme tukea työllistämiseen ja Työvoimanpalvelukeskuksen kautta saimme henkilön kuntouttavaan työtoimintaan. Kerho oli tarkoitettu ala-asteikäisille lapsille ja kokoontui neljänä iltapäivänä viikossa. Kerholaisille tarjottiin maksuton välipala jokaisena kerhopäivänä. Ajalla 1.10. – 23.12.2005 oli kerhossa 154 käyntikertaa. Vetäjien kertoman mukaan lapsia on ollut päivittäin 7 – 12.

Lapsilta kysyttiin kyselylomakkeella joulukuussa 2005 *kokemuksia kerhosta*. Lomakkeen täyttämässä autoivat kerhon vetäjät tarvittaessa. Kyselypäivänä kerholaisia oli paikalla seitsemän (7 – 9 v).

Lapset olivat yksimielisiä siitä, että kerhon *toiminta oli ollut kivaa ja vetäjät mukavia*. Kerhossa tarjotusta välipalasta olivat kaikki pitäneet. Edellisiin kysymyksiin vastattiin laittamalla rasti joko ruutuun kyllä tai ei. Lomakkeella pyydettiin lopuksi kertomaan omin sanoin kokemuksista kerhosta.

Lapset kertoivat, että toiminnassa oli ollut parasta:

- askartelu (5)
- leikkiminen (3)
- kerhossa saa tehdä kaikkea mukavaa (1)
- kaikki mitä itse saa tehdä (1)
- kaikki mitä olemme tehneet (1).

Kerhon tarkoitus oli järjestää lapsille mielekästä tekemistä turvallisessa paikassa aikuisten kanssa. Lasten vastausten perusteella tässä on onnistuttu. *Käytännön yhteistyöllä* viranomaistahon (työvoimatoimisto, työvoimanpalvelukeskus), yrityksen (valtion vuokraosuuskunta) ja kolmannen sektorin (setlementti) saimme järjestettyä kerhon lapsille. Tämä on hyvä *esimerkki siitä kuinka resurssit yhdistämällä saamme järjestettyä mielekästä tekemistä ja syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa*. Kerho sijaitsee alueella, jolla on paljon työttömyyttä ja köyhyyttä, joten emme halunneet välipalasta muodostuvan eriarvoistavaa tekijää lasten välille, tästä syystä välipala oli maksuton. Maksuttoman välipalan voidaan katsoa osaltaan olevan osa syrjäytymisen ehkäisemistä.

Lasten ajanvietekerhon järjestäminen on ollut vastaus Poikkeustupaprojektin tarpeellisuuteen ja tukenut projektin tavoitteita omalta osaltaan. Järjestelyissä on tehty laaja-alaista yhteistyötä eri viranomaisten kanssa ja yrityksen kanssa. Kerho on edistänyt yhdenvertaisuutta ja syrjäytymisen ehkäisemistä. Kerhon järjestämisellä oli työllistävä vaikutus eli toinen vetäjästä työllistyi kolmeksi kuukaudeksi ja toinen vetäjä sai kuntouttavan työtoiminnan paikan. Kaupungille kerho merkitsi verotuloja ja yhtä kuntouttavan työtoiminnan paikkaa.

Seniöri – kännykkäryhmiä järjestettiin Hyvinkään Seurakunnan Mummon Kammarin tiloissa syksyllä 2003 (2 kpl) ja keväällä 2004 (2 kpl). Seurakunta antoi tilan käyttöön maksutta. Kukin ryhmä kokoontui kolme kertaa puolitoista tuntia kerrallaan. Ryhmiin osallistui yhteensä 14 henkilöä tavoitteenaan oppia matkapuhelimensa peruskäyttöä. Osallistujista 10 oli naisia ja neljä miehiä. Osallistujat olivat 49 – 77 vuotta. Yksi aloittaneista keskeytti kurssin sairastumisensa vuoksi. Arviointi / palaute ryhmistä pyydettiin viimeisellä kokoontumiskerralla. Palautteita / arviointeja saatiin 13. Kaikki kyselyt olivat lomakekyselyjä.

Taulukko 7 Seniori – kännyryhmiltä saatu arviointi. Taulukossa on koottuna kaikkien ryhmien palautteet. Arviointi tapahtui asteikolla 4 – 10.

Nainen	Mies	Osallistujat yhteensä	Palautteet yhteensä	Arvosana vetäjän ystävällisyysdestä keskiarvo	Arvosana ohjauksen ymmärtävyydestä keskiarvo	Arvosana materiaalin ymmärtävyydestä keskiarvo
10	4	14	13	10	9,2	8,9

Annetun palautteen perusteella kaikki osallistujat kokivat oppineensa käyttämään matkapuhelintaan. Kurssin päätavoite oli siis toteutunut. Kurssin onnistumista puoltaa myös se, että kurssilaiset olivat kokemuksiensa perusteella valmiita tulemaan uudelleenkin samalle kurssille. Avoimessa kysymyksessä osallistujat kertoivat:

- ”Kurssi oli tarpeellinen.”
- ”Mukavaa saada tällainen kurssi vanhemmallekin naisihmiselle.”
- ”On itsestä kiinni kun ei opi, ei vetäjästä.”

Kurssin järjestämisessä toteutui Poikkeustupaprojektin tavoite yhteistyöstä, kurssin järjestämisestä ja eri ikäryhmille suunnattavasta toiminnasta.

Osallistujat olivat kaikki innostuneita oppimaan käyttämään matkapuhelintaan. Järjestettyjen kurssien tuoman kokemuksen perusteella sopiva ryhmän koko yhden henkilön vetämäksi on 4 henkilöä. Jos vetäjiä on kaksi, sopiva ryhmäkoko on 8 henkilöä. Mitä suurempi ryhmä sitä enemmän on ääntä ja hälinää, eli parempi on, että on yksi ohjaaja ja pienempi ryhmä. Haasteellisuutta ryhmien ohjaamiseen tuovat jokaisen osallistujan erimerkkiset ja malliset matkapuhelimet. Ryhmistä saadun kokemuksen mukaan tärkeää senioreiden matkapuhelimitissa on, että toimintoja ei olisi liikaa, parasta olisi, jos laite on tarkoitettu peruskäyttöön ja varustettu selkeällä näytöllä ja tarpeeksi kookkailla näppäimillä.

9.5 Yhteistyökumppaneiden näkökulmasta

Virallistahon yhteistyökumppaneille (6) lähetettiin kysely sähköpostitse helmikuun alussa 2006. Vastauksia saapui viisi eli vastausprosentti oli 83,3 %:a. Kyselyt lähetettiin niille yhteistyökumppaneille, joiden kanssa on tehty eniten ja säännöllisesti yhteistyötä. Kyselyllä

haluttiin selvittää asiakkaiden ohjaamista, yhteistyön sujuvuutta ja merkitystä viranomaiselle sekä projektin merkitystä viranomaisen näkökulmasta asiakkaalle.

Yhteistyökumppanit kertoivat, että yhteistyötä on tehty:

- asiakkaan ohjaamisessa ryhmätoimintoihin
- asiakkaan ohjaamisessa työllistämistukityöhön ja työharjoitteluun
- asiakkaalle saattoavun ystäväpalvelun ja asiointiavun saamiseksi.

Yhteistyökumppanit kokivat yksimielisesti saaneensa asiakkailensa apua. Osassa vastauksia perusteluina olivat:

- ”Asiakkailta saadun myönteisen palautteen mukaan eri toiminnoista on ollut hyötyä.”
- ” On saatu asiakkaille mielekästä tekemistä ja sitä kautta elämän sisältöä ja uusia ihmissuhteita.”
- ” Kyllä, asiakkaat ovat saaneet tarvitsemansa ystävän, ulkoiluseuraa ja asiointiapua.”

Kyselyllä haluttiin selvittää minkälaisia asiakkaita yhteistyökumppanit ovat Poikkeustupaprojektiin ohjanneet. Neljä vastaajista oli ohjannut keski-ikäisiä pitkäaikaistyöttömiä. Kaksi vastaajista oli ohjannut vajaakuntoisia asiakkaita. Yksi vastaajista oli ohjannut ikääntyneitä, yksinäisiä ihmisiä, joilla ei ole välttämättä omaisia paikkakunnalla.

Halusimme selvittää kyselyllä myös virallisen yhteistyön kokemusta yhteistyömme hyödyllisyydestä, tarpeellisuudesta ja siitä, helpottiko yhteistyö heidän työtään. Vastauksissa oltiin yhtä mieltä yhteistyön hyödyllisyydestä, tarpeellisuudesta ja joustavuudesta. Vastaajat olivat perustelleet yhteistyön hyödyllisyyttä ja joustavuutta omin sanoin. Eräs vastaaja kertoi aina olevan hyödyllistä, kun yksi työtön saadaan työllistettyä tai muutoin aktivoitua ryhmään mukaan. Yhteistyön koettiin helpottavan työtä siltä osin, että oli jotain tarjottavaa asiakkaalle, joka on kuntoutumisessaan alussa, toisin sanoen, jonka työkyky ei ollut sellainen, että hän voisi lähteä työelämävalmennukseen, koulutukseen tai työhön. Yhteistyön katsoi eräs vastaajista lisänneen hänen työnsä mielekkyyttä, koska yhteistyö mahdollisti tilat ja monipuolista toiminnallisuutta asiakkaille. Yksi vastaajista kertoi, että yhteistyö oli hänen työnsä kannalta hyödyllistä, koska hänen työyhteisössään on resursseja välillä liian niukasti. Yhteistyö oli ollut hyvää, koska aika oli järjestynyt ja asiakas saanut tarvitsemansa palvelut ja avun.

Yhteistyökumppanit kokivat yhteistyön Poikkeustupaprojektin kanssa olleen joustavaa (4), toimivaa ja sujuvaa (3), positiivista, luontevaa ja reaaliaikaista, ystävällistä (3) avointa ja reilun pelin sääntöjen mukaista. Negatiivisena asiana nousi esiin se, että vakituista ystävää ei aina ollut järjestynyt.

Poikkeustupaprojektin tavoitteiden arvioinnin kannalta yhteistyökumppaneiden merkittävin vastaus oli kysymykseen: ”*Kehittikö Poikkeustupaprojekti mielestänne viranomaistahon ja järjestön välistä yhteistyötä?*” Tähän kaikki vastasivat, että ”kyllä”. Kaksi vastaajaa oli kommentoinut kohdassa näin: ”Yhteistyö kehittää kykyä nähdä myös tulos eri tavalla tehdystä työstä. Jää varmasti mieleen.” Ja ”Juuri tällaista yhteistyötä kaivataan.” Yhteistyö viranomaistahon kanssa on ollut yksi tärkeä päämäärä Poikkeustupaprojektissa ja katson, että projektin tarpeellisuus ja yhteistyön kehittäminen tulevat osoitetuksi viranomaistahon vastauksissa.

9.6 Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden harjoitteluaika

Opiskelijaharjoittelijat, Elisa Rauas ja Taija Vainio tekivät harjoitteluistaan raportit opintoihinsa liittyen, jotka he antoivat myös yhdistyksen käyttöön. Heidän mukanaolonsa toi ryhmätoimintoihin uudenlaista toimintaa ja hauskuutta. Heidän harjoittelunsa kesti kahdeksan viikkoa keväällä 2005. Harjoittelunsa lopussa he tekivät kyselyn, jolla selvittivät omaa toimintaansa. Kyselyn he toteuttivat lomakekyselynä. Kyselyn he jakoivat viikon aikana 16:sta henkilölle, joista 14:sta palautti sen.

Kyselyn vastaajat arvioivat (asteikolla: 1=heikko, 2=kohtalainen, 3=ok, 4=hyvä, 5=kiitettävä) harjoittelijoiden toimintaa. Vastaajista kymmenen antoi harjoittelijoille arvosanan 4 = hyvä ja neljä vastaajaa antoi arvosanan 5 = kiitettävä.

Harjoittelijat kysyivät osallistujien kokemusta ryhmän kokoontumisiin. Ryhmäläiset olivat kokeneet heidän läsnäolonsa positiivisesti (13, 1 ei vastannut). Harjoittelun aikainen toiminta oli ryhmäläisten mielestä ollut piristävää ja mukavaa vaihtelua (13, 1 ei vastannut). Vastaajilla oli mahdollisuus kommentoida vapaasti kohdassa: ”Muuta mainittavaa harjoittelijoista tai heidän toiminnastaan?” Viisi vastaajista oli kommentoinut tähän kohtaan. Yksi vastaajista mainitsi, että saisi olla useammin harjoittelijoita, toisen mielestä harjoittelijat olivat olleet aktiivisia ja vastuuta ottavia. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että harjoittelijat olivat tuoneet

positiivista suhtautumista tulevaisuuteen. Lisäksi mainittiin, että harjoittelijat olivat elämänmyönteisiä, pirteitä, iloisia ja ahkeria.

Opiskelijaharjoittelijoiden kanssa tehty yhteistyö oli yhdistykselle antoisaa ja rikastuttavaa. Heidän näkemyksensä auttoi näkemään projektitoimintaamme eri tavalla. Suosittelemme opiskelijaharjoittelijoille harjoittelupaikan järjestämistä yhdistyksiin. On tärkeää, että harjoittelu suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa ja heillä on ohjaaja, jolta saa välittömästi palautetta ja joka on aidosti tavoitettavissa. Yhdistyksen toimijoiden tulee olla avoimia vastaanottamaan harjoittelijan palautetta. Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen kannalta opiskelijoiden suunnittelemat toiminnot ja heidän avoimesti antamat palautteensa kehittivät toimintaamme eteenpäin.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISHAASTEET

Saavuttiko Poikkeustupaprojekti tavoitteensa avoimen kohtaamispaikan käynnistämisen suhteen? Perustellusti voidaan sanoa, että tämä määrällinen tavoite saavutettiin, koska käyntikerrat lisääntyivät ensimmäisen vuoden 1087:stä käyntikerrasta viimeisen projektivuoden 2083:een käyntikertaan. Huomattavaa on, että tilastot sisältävät myös ryhmätoimintaan osallistujat.

Asiakaskyselyjen perusteella nähdään, että Poikkeustuvan toimintaan on tavoitettu työttömiä asiakkaita. He kuuluvat pääkohderyhmään. Tavoitteina olleet syrjäytymisen ehkäiseminen ja aktiivisten toimintojen piiriin saaminen ovat onnistuneet. Tutkimusten mukaan työttömyys on eräs tekijä, joka saattaa johtaa syrjäytymiseen.

Poikkeustupaprojektin aikana haasteelliseksi osoittautui työntekijän osuus projektikokonaisuudessa. Projektissa toimi projektinjohtajana yhdistyksen puheenjohtaja vapaaehtoisena. Projektista saadun kokemuksen perusteella olisi järkevin vaihtoehto valita henkilö työhön vapailta työmarkkinoilta mieluummin kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja palkata myös projektinjohtaja. Pitkään työmarkkinoilta poissa olleiden henkilöiden ohjaaminen on vaativaa työtä ja on erittäin raskasta vapaaehtoistyönä. Valittavan henkilön työkyky, sosiaaliset taidot ja osaaminen vaikuttavat erittäin paljon koko projektin imagoon ja toimivuuteen. Henkilön valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota myös koulutukseen,

työkokemukseen, kykyyn työskennellä itsenäisesti ja kykyyn toimia erilaisten ihmisten kanssa Poikkeustupaprojektiin valittiin marraskuussa 2004 projektisihteeri vapailta työmarkkinoilta, jonka jälkeen projektin toteutus alkoi sujua hyvin.

Haasteena projektin jälkeen on Poikkeustuvan aukiolon järjestäminen vapaaehtoisvoimin. Loppuraporttia kirjoitettaessa on Poikkeustupa avoinna kahtena päivänä viikossa vapaaehtoisvoimin. Syksyllä 2006 muutamme uusiin tiloihin kaupungin keskustaan, joka tuo toiminnalle lisää mahdollisuuksia. Tilojen saaminen kaupungilta käyttöömme, vaikka varsinainen projekti on loppunut, on seurausta Poikkeustupaprojektin aikana tehdystä yhteistyöstä.

Ystävääpurinkin määrälliset tavoitteet ovat hyvät. Asiakaskyselyn perusteella on toiminta vastannut tarvetta ja ollut laadullisesti merkittävää. Asiakkaiden antaman palautteen perusteella voidaan sanoa, että vapaaehtoistyön merkitys asiakkaille on ollut suuri. Ystävääpurinki toiminta on vastannut tarpeeseen ja helpottanut osaltaan viranomaistahon työtä, etenkin kunnan kotipalvelun työtä. Yhteiskunnallinen merkitys voidaan nähdä, kun vapaaehtoisten käyttämä aika muutetaan rahaksi. Vuonna 2005 vapaaehtoisten tekemä tuntimäärä oli 1082 tuntia. Käyttämällä laskennassa tuntipalkkana 13,50 € / tunti saadaan tulokseksi 14 607 € vuodessa. Kyselyn vastauksissa kolme henkilöä toi esiin sen, että Ystävääpurinkitoiminnan avulla he voivat asua kotona ja välttää laitoshoidon. Tämä tuo säästöä kunnan resursseihin. Tavoitteena toiminnalla on ollut vähentää syrjäytymistä ja lievittää yksinäisyyttä ja tulosten perusteella tavoitteet on saavutettu.

Ystävääpurinki toimii hyvin, mutta vapaaehtoisia saisi olla enemmän. Tärkeää on huomioida, että vapaaehtoisia Ystävääpurinissä ei kuormiteta liikaa. Se voi olla vaarana, kun vapaaehtoisia ei ole riittävästi. Yksi haaste yhdistykselle on hankkia lisää ihmisiä Ystävääpurinkiin. (Rauas, Vainio 2005.) Opiskelijaharjoittelijoiden huomio on oikea ja siihen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Ystävääpurinkitoimintaa tulee jatkossa kehittää edelleen. Kehittämisessä on kiinnitettävä erityishuomiota vapaaehtoisten jaksamiseen. Vapaaehtoisen keski-ikä on 55,6 vuotta eli olisi hyvä saada nuorempia mukaan toimintaan.

Ystävääpuringin toiminta jatkuu edelleen. Päivystys on nyt kerran viikossa Poikkeustuvalla. Vapaaehtoisten lisäämiseen ja toiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten jaksamiseen

tullaan kiinnittämään huomiota. Ystäväapurinkitoiminta on setlementtityön perinteistä aluetta ja sen kautta on mahdollista viedä apua myös vakituisten toimitilan ulkopuolelle.

Pohdittavana on Ystäväapuringin toiminnan muuttaminen maksulliseksi. Asiakaskyselyssä viisi vastaajaa kahdeksasta olisi valmis maksamaan saamastaan avusta 5 – 10 euroa / kerta. Kolme vastaajista ei voisi käyttää maksullista palvelua, koska heillä ei siihen olisi varaa. Kuinka näille kolmelle kävisi, jos toiminnasta tulisi maksullista? Ovatko he mahdollisesti niitä henkilöitä, jotka joutuisivat laitokseen ilman Ystäväapurinkiä? Maksun periminen olisi erittäin iso kysymys yhdistyksemme arvopohjasta käsin katsottuna. Toimintamme periaatteena on tarjota maksuttomia palveluita, joita on jokaisella mahdollista saada. Kuitenkin toiminnan järjestämiseen tarvitaan rahoitusta ja sitä olisi kyettävä järjestämään, jotta toiminta jatkuisi.

Ryhmätoimintojen osalta voidaan todeta, että toimintaa on järjestetty runsaasti. Ryhmien jatkuvuuteen olisi hyvä kiinnittää huomiota. Vaikeutena on, että ryhmänvetäjät ovat vapaaehtoisia ja heidän elämäntilanteensa muuttuessa voi käydä mahdottomaksi jatkaa ryhmänvetämistä. Osa ryhmistä on loppunut, koska kävijöitä ei ole ollut riittävästi. Jatkossa kehittämishaasteena on miettiä tulisiko ryhmätoiminnassa keskittyä tietyn aihealueen lyhytkursseihin vai tulisiko tähdätä pitkäkestoiisiin ryhmiin. Ryhmätoimintojen osalta toimitilojen muutolla keskustaan voi olla suuri merkitys, koska tällöin on mahdollisuus saavuttaa suurempia asiakasmääriä. Ryhmätoiminnassa tulisi lisätä yhteistoimintaa muiden yhdistysten kanssa.

Yhteistyön kehittäminen viranomaistahojen kanssa on ollut onnistunutta. Viranomaisten kautta on projektiin ohjautunut asiakkaita. Projekti on laajentanut viranomaisten käytettävissä olevia resursseja antamalla heidän asiakkailleen yhden mahdollisuuden mielekkääseen tekemiseen ja tukeen. Yhteistyökumppaneille tehdyn kyselyn perusteella voidaan sanoa, että olemme aidosti kyenneet kohtaamaan toisemme tasavertaisina kumppaneina. Tämä onkin erittäin tärkeää asiakkaiden kannalta. On tärkeää muistaa, että asiakas on tärkein ja hänen vuokseen yhteistyötä tehdään. Yhteistyökumppanimme ovat suhtautuneet Poikkeustupaprojektiin erittäin myönteisesti. Olemme kyenneet edistämään järjestöjen ja viranomaistoimijoiden välistä yhteistyötä.

Poikkeustupaprojektilla on ollut yhteiskunnallista vaikutusta siinäkin, että se on järjestänyt työtä. Projektin aikana työllistettiin yhteensä kolme henkilöä kokopäiväisesti ja yksi henkilö osa-aikaisesti. Projekti on mahdollistanut harjoittelupaikan kolmelle sosionomiopiskelijalle ja yhdelle työvoimapoliittiseen koulutukseen osallistuneelle henkilölle. Lisäksi on järjestetty yhdelle henkilölle työvoimapoliittinen työharjoittelu ja yhdelle henkilölle kuntouttavan työtoiminnan paikka.

Rahoituksen järjestäminen jatkossa on suuri haaste. On mietittävä toiminnan rahoitusta, jotta voidaan toimintaa järjestää. Pitäisikö periä asiakasmaksuja ryhmätoimintoihin osallistumisesta? Vai olisiko niin, että toimintoihin voisi osallistua ainoastaan jäsenet? Nämä ovat erittäin vakavia kysymyksiä periaatteellisesti. Maksullisuus voisi johtaa siihen, että toimintaa todella tarvitsevat jäisivät ilman vaihtoehtoa. Rahoituksen osalta on tehtävä suuria ratkaisuja. Rahoitus vaikuttaa työntekijän palkkaamiseen. Toiminnan kannalta olisi tärkeää, jos olisi palkattu työntekijä Poikkeustuvalla, sillä tämän kautta vapaaehtoisten voimavaroja säästettäisiin.

Hyvinkään Setlementtiyhdistykselle Poikkeustupaprojektin järjestäminen oli suuri voimainkoitos ja sen rahoituksen myötä myös mahdollisuus. Pienen yhdistyksen vaikeutena on aktiivisten toimijoiden pieni määrä. Työt kasaantuvat yksien ja samojen henkilöiden harteille ja vaarana on loppuun palaminen. Samat henkilöt toimivat useissa eri rooleissa ja tämä kuormittaa heidän jaksamistaan. Olemme kuitenkin kyenneet osoittamaan, että pienikin yhdistys voi menestyksellisesti viedä aloittamansa projektin loppuun.

Ohjausryhmään olisi tullut Poikkeustupaprojektissa kiinnittää enemmän huomiota. Poikkeustupaprojektin ohjausryhmä on koostunut yhdistyksen toimijoista ja näin ollen ollut aivan liian suppea. Emme saaneet ulkopuolisten näkemystä tätä kautta. Ohjausryhmämme kokoontui liian harvoin ja olisimme voineet työstää projektia enemmän yhdessä. Ohjausryhmää valittaessa olisi tärkeää huomioida, että siinä olisi eri aloilta koostuva moniammatillinen kokoonpano.

Poikkeustupaprojektissa ei ollut käytössä projektipäiväkirjaa. Ehdottoman tärkeää olisi pitää päiväkirjaa, etenkin kun työntekijät ovat vaihtuneet. Loppuraportin kokoamisen ja tulosten esittämisen kannalta päiväkirjalla on suuri työtä merkittävästi helpottava vaikutus. Onneksi olimme tehneet kyselyitä, pyytäneet ryhmän vetäjiltä koosteita toiminnoista, ottaneet

valokuvia ja keränneet leikekirjaa. Dokumentoinnilla on tärkeä merkitys projektin tulosten ja raportoinnin kannalta. Projektia aloitettaessa tulisi päättää dokumentoinnista ja päiväkirjan pitämisestä. Asiakaskyselyitä kannattaa tehdä säännöllisin väliajoin, sillä niiden avulla voidaan esimerkiksi seurata vaikuttavuutta ja kohderyhmien toteutumista.

11 POHDINTA

Kansalaisvaikuttaminen, kolmannen sektorin tärkeys jne. ovat useilla eri tahoilla kuuluvia juhlapuheita, mutta miten voidaan olettaa, että vapaaehtoistoiminta selviää ilman taloudellista tukea? Vahvistamalla ihmisten osallisuutta, liittymistä, identiteetin rakentamista ja omien voimavarojen käyttöön saamista järjestöt tukevat monin tavoin arjessa selviytymistä. Neuvonta, ohjaus, toiminta-areenat ja vertaistuen eri muodot nousevat järjestöjen toiminnassa olevien ihmisten tarpeista tai tarpeet välittyvät järjestöjen tietoon. Tällaisiin tarpeisiin ei välttämättä synny markkinaehtoisia palveluita; se ei ole kannattavaa. Julkinen toiminta ei tavoita tätä aluetta ihmisen elämässä. (Särkelä 2005.) Poikkeustupaprojektissa toteutettiin näitä tehtäviä Raha-automaattiyhdistyksen ja Hyvinkään kaupungin tukien turvin. Ilman rahoitusta ja tiloja emme olisi voineet käynnistää näin laaja-alaista toimintaa.

Hyvinkään Setlementtityhdistyksessä on tehty työtä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja yksinäisyyden lievittämiseksi Poikkeustupaprojektissa. Paikallisen tason sosiaali- ja terveysyhdistysten merkityksestä on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto tehnyt kartoituksen. Kartoituksessa selvisi, että paikallisilla sosiaali- ja terveysyhdistyksillä on keskeinen tehtävä osallistumisen ja liittymisen mahdollisuuksien tarjoajina sekä syrjäytymisen ehkäisyssä. Osallistumismahdollisuus, ihmisten keskeinen vertaistuki sekä asiantuntevan tiedon saaminen ovat paikallisen yhdistystoiminnan merkittävintä antia. E erityisen merkittäviä ne ovat ihmisille, joilla on jokin pitkäaikaissairaus, vamma tai muu hankala elämäntilanne. (Särkelä 2005.)

Poikkeustupaprojektilla luotiin toimiva käytäntö Hyvinkäälle. Hyvinkään Setlementtityhdistys toteutti projektissa setlementtityön historiallista toimintamuotoa. Setlementtiliikkeen teoriaperustaan kuuluu ajatus toimia yhteisönsä olohuoneena, jonne jokainen naapurustossa asuva voi tulla tarpeineen. Tavoitteena ei ole tarjota ´ammattillista ´ohjausta vaan ´ystävyyttä´ edistävää kerhotoimintaa. Ihmisiä autetaan rohkaisemalla heitä osallistumaan naapuruston

elämään. Näin kyetään säilyttämään kansalaisnäkökulma ja välttämään auttaja – autettava – hierarkioiden syntyminen. (Helne, Hänninen, Karjalainen 2004,158.)

Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen Poikkeustupaprojekti saavutti tavoitteensa. Projektin läpi vieminen ei ollut aina helppoa, vaan vaati kovaa työtä. Pienelle yhdistykselle projektin läpi vieminen oli suuri haaste ja mahdollisuus, josta kuitenkin selvittiin. Voimavaroina yhdistyksellä on ollut hyvät yhteistyöverkostot ja sisukkaat vapaaehtoiset. Toimintamme jatkuu nyt projektin jälkeenkin, sillä paljon jäi tekemättä. Projektin avulla saimme rakennettua hyvän toimintamallin, jonka pohjalta on hyvä jatkaa. Vapaaehtoistyön voimin jatkamme työtämme eteenpäin!

Sydämellinen kiitos kaikille projektiin osallistuneille!

Hyvinkäällä maaliskuun 25 päivä 2006

Anja Tauriainen
Loppuraportin tekijä

12 LÄHTEET

- Eskola, A., Kurki, L.2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Vastapaino.
- Helne, T., Hänninen, S., Karjalainen J. (toim.).2004. Seis yhteiskunta – tahdon sisään! Korpiljyvä Oy, Jyväskylä.
- Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry. 2003 – 2006. Kyselyt ja haastattelut.
- Hyvinkään Setlementtiyhdistys ry. Toimintasuunnitelmat, toimintakertomukset, kokouspöytäkirjat, leikekirja, tiedotteet vuosilta 2003 – 2005.
- Lehtinen, L., Rauas, E., Rautiainen, S., Tauriainen, A., Vainio, T.2005. Poikkeustupaprojekti - alustava tutkimussuunnitelma.
- Pirilä,S.1999.Setlementtitoiminta Kemin seudulla vuodesta 1923. Toivolan ja Luotolan historia. Värisuora Oy. Kemi.
- Rauas, E.2005.Opintojaksoraportti.
- Rauas, E., Vainio, T.2005.Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen periaatteet, toiminta ja organisaatio.
- Roivainen, I. 2001. Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Setlementtijulkaisuja 10. Yliopistopaino.Helsinki.
- Setlementtikalenteri 2006. Setlementtinuorten liitto ry.
- Sternberg, S.2004.Mahdollistava yhteisöllisyys, sukellus setlementtityöhön. Setlementtijulkaisuja 12.
- Särkelä, R.2005.Uutta puhtia kansalaisvaikuttamiseen. Sosiaali- ja terveysviesti 4.
- Vainio, T.2005. Opintojaksoraportti.
- Wikipedia. Sähköinen tietosanakirja internetissä. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Etusivu>
- Yhdysside. 2005. ML.Jane Addams (1860-1935) setlementtiliikkeen suurnainen. Lehti numero 4 / 2005.
- YSA, yleinen suomalainen verkkosanasto, sähköinen. <http://vesa.lib.helsinki.fi/cgi-bin2/ysa.pl?h=kuntouttava%20ty%C3%B6toiminta> (25.3.2006)

13 KIRJALLISUUS

Aho,J., Harjunpää,N., Risteli,L.2003.RAY-rahoitteisen tutkimuksen arviointi.Avustustoiminnan raportteja 8.Helsinki

Hautamäki,A., Lehtonen,T., Sihvola,J., Tuomi,I., Vaarane,H.,
Veijola,S.2005.Yhteisöllisyyden paluu. Gaudeamus.Tampere.
Lumijärvi, T., Parviainen, M.2004.Asumisen tukipalvelut –projekti 2001-2003.
Loppuraportti. Hyvinkään Seudun Mielenterveysseura ry.

RAY. 2004. Arvioiva ajattelu projektitoiminnassa. Opas.Espoo.

RAY.2004.Projektinhallinnan opas.

Varjonen, E.1998. Uusi Mahdollisuus – Yksilöllisesti yhdessä. Loppuraportti.
Setlementtijulkaisuja 3.Helsinki.

Virtanen, P., Juholin, E., Wennberg, M., Ruuth,M.2005.RAY:n avustaman viestintä- ja
tiedotustoiminnan arviointi. Avustustoiminnan raportteja 16.Helsinki.

LIITTEET

Liite 1. Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen hallitukset ja Poikkeustupaprojektin ohjausryhmät vuosina 200- 2005

Liite 2. Ystävääpusopimus

Liite 1. Hyvinkään Setlementtiyhdistyksen hallitukset ja Poikkeustupaprojektin ohjausryhmät vuosina 200- 2005

HALLITUS 2003: Anja Paunonen, puheenjohtaja, Eero Pääkkönen, varapuheenjohtaja, Aili Palonen, sihteeri ja Marja-Liisa Salmi varsinainen jäsen. Tuire Österman, varajäsen.

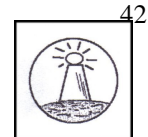
HALLITUS 2004: Anja Tauriainen, puheenjohtaja, Lauri Flink, varapuheenjohtaja ja sihteeri, varsinaiset jäsenet Tuula Matara-aho, Eero Pääkkönen ja Marja-Liisa Salmi. Varajäsenet Raija Niemi-Kyyrä ja Elsa Vartiainen.

HALLITUS 2005: Anja Tauriainen, puheenjohtaja, Lauri Flink, varapuheenjohtaja ja sihteeri, varsinaiset jäsenet Tuula Matara-aho, Eero Pääkkönen ja Marja-Liisa Salmi. Varajäsenet Raija Niemi-Kyyrä ja Elsa Vartiainen.

PROJEKTIN OHJAUSRYHMÄ 2003: Aili Palonen, Anja Paunonen, Eero Pääkkönen ja Elsa Vartiainen.

PROJEKTIN OHJAUSRYHMÄ 2004: Lauri Flink, Tuula Matara-aho, Eero Pääkkönen, Marja-Liisa Salmi ja Anja Tauriainen.

PROJEKTIN OHJAUSRYHMÄ 2005: Lauri Flink, Tuula Matara-aho, Eero Pääkkönen, Marja-Liisa Salmi ja Anja Tauriainen.

Ystäväapu –sopimus

_____ on lupautunut ystäväksi
_____.

Mitä ystävä tekee?

Ystävä-apua ovat keskustelu, ulkoileminen, lukeminen, asiointiapu sekä yleisesti ” käsikynkkänä ” oleminen.

Ystävä käy noin kerran viikossa ja on noin pari tuntia kerrallaan. Näin varmistamme, että ystävä jaksaa mahdollisimman kauan tehdä vapaaehtoistyötä.

Ystävä-apu on luottamuksellista ja toimimme asiakkaan ehdoilla. Apu on palkatonta.

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta.

Asiakkaan tiedot:

Nimi _____

Osoite _____

Puh. _____

Ystävän yhteystiedot:

Nimi _____

Osoite _____

Puh. _____

Paikka ja päivämäärä: _____

Asiakkaan allekirjoitus: _____

Vapaaehtoistyöntekijän allekirjoitus: _____